

Kültürel Mirasa Dayalı Tasarımda Yapay Zekanın Kullanımı: Midjourney Örneği *

The Use of Artificial Intelligence in Cultural Heritage-Based Design: The Midjourney Example

ÖZET

Kültürel ve tarihi değerlerin ticarileşmesi ve toplumlar tarafından kullanılmasında tasarım vazgeçilmezdir. Bu noktada, günümüzün en önemli teknolojik gelişmeleri arasında yer alan yapay zekadan yararlanılması mümkündür. Ancak, yapay zeka uygulamalarının kültürel mirasa dayalı tasarımlarda kullanılmasına yönelik araştırmalar kısıtlıdır. Bu araştırmada, kültürel mirasa dayalı tasarım ve bu süreçte yapay zeka kullanımına ilişkin literatür incelemesinin ardından, belirlenen kültürel miras unsurlarına yönelik Midjourney uygulaması kullanılarak tasarım süreci gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, kültürel mirasa dayalı tasarımda yapay zeka uygulamasının, tasarım sürecini kolaylaştırabildiği, tasarım olasılıklarıyla ilgili yararlı fikirler verebildiği ve seçenekler sunabildiği görülmektedir. Diğer taraftan, yapay zeka uygulamasının tasarım sürecinde belirli detaylara yer vermeme gibi kısıtlarına dikkat çekilmiştir. Sonuç olarak, kültürel miras unsurlarının korunması, daha yaygın şekilde kullanılması ve bunlara dayalı ticari değer üretilmesi gibi amaçlara ulaşmada yapay zeka uygulamalarından yararlanılabileceği değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kültürel miras, yapay zeka, tasarım, Midjourney.

ABSTRACT

Design is indispensable in the commercialization of cultural and historical values and their use by societies. At this point, it is possible to benefit from artificial intelligence, which is among the most important technological developments of our time. However, research on the use of artificial intelligence applications in cultural heritage-based designs is limited. In this research, after the literature review on cultural heritage-based design and the use of artificial intelligence in this process, the design process was carried out using the Midjourney application for the determined cultural heritage elements. In the research, it is seen that the application of artificial intelligence in cultural heritage-based design can facilitate the design process, provide useful ideas about design possibilities and offer options. On the other hand, attention is drawn to the limitations of the artificial intelligence application, such as not including certain details in the design process. As a result, it is evaluated that artificial intelligence applications can be used to achieve goals such as protecting cultural heritage elements, using them more widely and generating commercial value based on them.

Keywords: Cultural heritage, artificial intelligence, design, Midjourney.

GİRİŞ

Küreselleşen dünyada, bireysel düzeyde özgünlüğü ve kimliği destekleyen kültürel miras ürünleri, turizme, yeni iş alanlarının oluşturulmasına ve yerel işletmelere katkı sağlamaktadır. Nitekim çekici ve ilginç kültürel miras unsurları, ülke ve yerel ekonomiler için önemli bir katma değer kaynağıdır (Jurénienė & Radzevičius, 2014). Çünkü kültürel mirasla, ürün ve faaliyetlere ayırt edicilik, özgünlük ve katma değer katılabilmekte (Boltanski & Esquerre, 2020), tüketiciler ise yerel tasarım ve anlamlara sahip ürünleri işlevsel değerlerinin yanında estetik ve kültürel değerleri için talep edebilmektedir (Moalosi vd., 2010; Xie, 2022). Dolayısıyla kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiği genel kabul gören bir fikirdir (Hammou vd., 2020). Diğer taraftan kültürel mirasın korunup geliştirilmesinde; veri, teknoloji, eğitim gibi imkan ve kaynaklar yetersizdir. Dolayısıyla kültürel mirasın korunması, geliştirilmesinde politika yapıcı, girişimci ve endüstri ilgisine ihtiyaç vardır (Setlhatlhanyo vd., 2018). Benzer şekilde, kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesinde, bilimsel araştırmalar da önemlidir. Son zamanlarda her ne kadar Çin gibi belirli bölgelerde kültürel mirasın korunması konusundaki araştırmalar son zamanlarda artsa da (Yang, 2018), kültürel mirasla ilgili araştırmalara ihtiyaç olduğu ifade edilmektedir (Yang vd., 2018).

Bu noktada, kültürel mirasın yayılması ve erişilebilirliğinde tasarımdan yararlanılır (Palmsköld vd., 2016). Yapay zeka teknolojileri, tasarım süreçlerini kolaylaştırıp hızlandırmakta ve kültürel mirasa dayalı tasarımlar geliştirmede fırsatlar sunmaktadır. Ancak yerel kültürel değerlerin tasarımlarda kullanılmasında yapay zekadan nasıl yararlanılabileceğiyle ilgili araştırmalar yetersizdir. Bu araştırmada, bir yapay zeka uygulamasından belirli kültürel değerlerin tasarıma yansıtılmasında nasıl yararlanılabileceğine yönelik örnek bir tasarım süreci gerçekleştirilmektedir. Böylece; kültürel mirasa dayalı tasarımda yapay zekanın kullanılmasını teşvik etmek, kültürel mirası içeren tasarım eğitimlerinde yapay zekanın nasıl kullanılabileceği hakkında fikir vermek, ilgili paydaşların tasarım bilgisini artırmak ve özgün katma değer oluşturmaya yönelik bir bakış açısı kazandırmak amaçlanmaktadır.

Fatma Bulat ¹
İbrahim Bozacı ²

How to Cite This Article

Bulat, F. & Bozacı, İ. (2025).
“Kültürel Mirasa Dayalı
Tasarımda Yapay Zekanın
Kullanımı: Midjourney Örneği”,
Journal of Social, Humanities and
Administrative Sciences, 11(4):
318-327. DOI:
<https://doi.org/10.5281/zenodo.16452464>

Arrival: 07 May 2025

Published: 26 July 2025

International Journal of Social,
Humanities and Administrative
Sciences is licensed under a
Creative Commons Attribution-
NonCommercial 4.0 International
License.

This journal is an open access,
peer-reviewed international
journal.

¹ Dr.Öğr.Üy., Kırıkkale University, Keskin Vocational School, Department of Textile, Clothing, Footwear and Leather, Kırıkkale, Türkiye.

² Doç.Dr., Kırıkkale University, Keskin Vocational School, Department of Marketing and Advertising, Kırıkkale, Türkiye.

KÜLTÜREL MİRAS

Kültürel miras; yapılmış maddi çevrenin yanında bilgi, gelenek ve yaşam deneyimleri gibi (dokunulamayan ve etkileşim kurulamayan müzik, el sanatları vb.) önceki nesillerden miras alınanları kapsar. Toplamların temel faaliyetlerinden biri el sanatı ürünleri gibi eserler ortaya koymak olup, bunlar ulusların kültür ve geleneklerini yansıtmaya işlevi görür (Yang vd., 2018). Her kültür kendine özgü ve zengin bir kültürel alt yapıya sahip olup, bunların bir kısmı uygun ortamlarda insanların dikkatini sunulur. Örneğin birçok farklı etnik gruptan oluşan Güney Afrika'nın bir ülkesi olan Botswana'daki müze, ulusal arşiv ve köylerde yerel kültürel miras örnekleri yer almaktadır. Ayrıca sergi, yemek festivali, müzik ve dans gibi kültürel aktivitelerde kültürel mirasın önemine dikkat çekilir (Setlhatlhanyo vd., 2018).

Kültürel miras, ticari faaliyetlerle etkileşim içerisinde. Örneğin geleneksel el işleri (heykelcik, takı, kukla, mobilya, oyma, mücevher kutu, ahşap tarak vb.) ticarileştirildiğinde, kültürel mirasa tanınma ve değerlendirme bakımından olumlu etkileri olmaktadır (Maags, 2021). Bununla birlikte, kültürel miras, ticari faaliyetleri pozitif etkileyebilmektedir. Örneğin yörelerin pazarlanmasında kültürel miras vazgeçilmezdir (Chang vd., 2011; Bahaa Eldin & Hammad, 2020). Buna göre ülke, şehir, müze ve işletmeler geleneksel el sanatlarından (crafts) ziyaretçi ve tüketici çekmek için yararlanabilmektedir. Böylece kültürel miras bölgesel kalkınmaya (Zbucha, 2014), şehirlerin pazarlanmasına, turist ve yatırımcı çekmeye, sektörel gelişme ve girişimcilik katkı sağlar (Karmowska, 2002). Dolayısıyla kültürel turizm ürünlerinin geliştirilmesi, artırılması ve pazarlanması, tarihsel yörelerin sürdürülebilirliği bakımından da önemlidir (Hausmann, 2007). Bu noktada tüketiciler; kültürel kimliğini destekleme, otantiklik, tarihsel ve kültürel unsurlarla bağ kurma gibi hususlara değer vermekte ve bunlara bağlı olarak tarihsel yöre ziyareti veya kültürel miras içerikli ürünleri satın alma gibi tercihlerde bulunabilmektedir (Kolar & Zabkar, 2010; Zhang vd., 2023).

Kültürel Miras ve Tasarım

Kültürel miras, globalizasyon yaklaşımında vurgulandığı gibi yeni ürünlerin tasarlanarak rekabetçilik kazanılmasında kullanılabilmektedir (Moalosi vd., 2010). Diğer bir ifadeyle kültürel miras, tasarımda ve ürünlerin tasarlanıp geliştirilmesinde önemli bir ilham kaynağı olabilmektedir (Chang vd., 2011). Dolayısıyla, toplumların sahip olduğu zengin kültürel birikimlerinden yararlanmada, kültürel mirasa dayalı tasarımlar teşvik edilmektedir (Bozzola & De Giorgi, 2016).

Kültürel mirasa dayalı tasarım, öncelikle iletişimle ilgili ürün veya faaliyetlerde kendini göstermektedir. Ülkelerin etnik stilleri ve sanat gelenekleri nostaljik afişlerde ve reklam uygulamalarında kullanılabilmektedir. Örneğin İskandinav ülkelerinde kısıtlı renk aralığında etnik motifler, Batı Avrupa ve Kuzey Amerika'da uluslararası stil, Doğru Avrupa'da eklektizm, Orta Doğu ve Asya ülkelerinde ulusal sembolizm, Afrika'da etnik motif ve canlı renkler yaygındır (Pryshchenko, 2021). Ayrıca kültürel mirastan ürünlerin tasarlanmasında yararlanılmakta ve yaratıcı ekonomilerin gelişmesi mümkün olmaktadır (Moalosi vd., 2010).

Yaratıcı ekonomiler, yaratıcılık ve yenilikçilikten çıktı ve katma değer üreten endüstrilere dayanır. Kültürel kaynaklar ise yaratıcı ekonominin büyümesinde temel teşkil eder. Bunun geliştirilmesinde güncel yöntem ve uygulamalardan yararlanılması gerektiği ifade edilmektedir. Endüstriyel tasarım öğrencileri başta olmak üzere üniversite öğrencileriyle gerçekleştirilen Setlhatlhanyo vd.'nin (2018) örnek olay araştırmasında, katılımcılara etnik kültürden ilham alarak yeni bir ürün tasarlamaları istenmiş, bunun güncel trendlerle uyumlu hale getirilmesi teşvik edilmiştir. Araştırmada gruplar (6 grup) halinde çalışan katılımcılara yiyecek, sanat, el işi ve inanış temalarında kültürel unsurlar verilmiş, bunlar arasından seçim yaptırılmış ve iki ayda tasarım görevi tamamlanmıştır. Buna göre gruplardan birinde, oturma odası oldukça önemli olduğu kültürde, yine kültürel bir değer olarak mısırdan esinlenerek mısır koçanı şeklinde koltuk tasarlanmış ve buna "maize"/"mahsul" adı verilmiştir. Bir başka grupta o kültürde önemli bir faaliyet olarak insanların dizlerinin üstüne çöktüğü ve ellerini havaya kaldırdığı yağmur seromonilerini simgeleyen ve kültürün temel bileşeni olarak saygı gibi anlamlara vurgu yapan bir heykel tasarlanmıştır. Yang'ın (2018) çalışmasında ise, Çinli gölge kuklasının lamba ürününde kullanılabileceğine ilişkin bir tasarım yapılmıştır. Böylece gündelik hayatla soyut kültürel miras arasında bağ kurulup geliştirilebileceği, kültürel mirasın yenilenmesi ve modern hayatın içerisinde yer alması için fırsatların artırılabilirliği ifade edilmiştir. Kısaca kültürel mirasın tasarımlarda kullanılmasının teşvikinin önemli ve katma değer sunabilecek bir yaklaşım olduğu ifade edilmektedir. Bu noktada, günümüzde yapay zekanın gelişmesine bağlı olarak, kültürel mirasa dayalı tasarımlarda bu teknolojiye yararlanılabildiği görülmektedir.

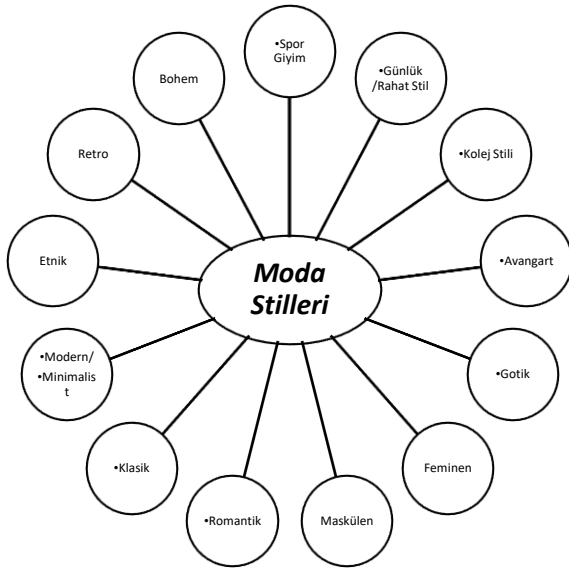
Kültürel Mirasa Dayalı Tasarımda Yapay Zeka

Her ne kadar dijital teknolojiler kültürel mirasın iletimi ve ticarileştirilmesinde kullanılsa da (Rialti vd., 2016), yapay zekanın kültürel mirasın geliştirilmesinde nasıl kullanılabileceğine ilişkin araştırmalar kısıtlıdır. Ancak kültürel mirasın sektörle buluşturulmasında ve ekonomik karşılığının oluşturulmasında yaratıcı tasarımların yapılması

gerekir. Bu noktada dijital teknolojiler ve yapay zeka, soyut kültürel mirasın açıklanması ve erişilebilirliğini artırmakta, bunların ürünlere dönüştürülmesini kolaylaştırmaktadır (Xie, 2022). Kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesinde, tasarımcıların ilgisi ve tasarım teknolojileri son derece önemlidir (Sun & Liu, 2022; Huan vd., 2018). Yapay zeka teknolojileri, kültürel miras unsurlarının canlandırılmasına ve özellikle yaratıcı kültürel ürün tasarımlarının geliştirilmesine yardımcı olabilmektedir (Qin, 2023).

Geleneksel sanatlar, toplumların kültürel kimliklerini ve estetik anlayışlarını yansıtan önemli ifade biçimleridir. Bu eserler genellikle kuşaktan kuşağa aktararak yaşatılır ve her biri geçmişle bağ kurmanın bir yolu olarak kabul edilir. Dijital teknolojilerin sanat üretim süreçlerine dahil olmasıyla birlikte, geleneksel giysiler, motifler ve desenler, dijital ortamda yeniden yorumlanma imkânı bulmuştur. Bu teknolojiler, kültürel mirasın korunmasına ve geleneksel sanatların çağdaş sanat anlayışına entegre edilmesine de katkı sağlamaktadır.

Yapay zeka araçlarıyla özgün tasarımlar oluşturabilmek için tasarım sürecini kavramak önemlidir. Bu araçlarla, metinsel veri alanına anahtar kelimeler ve belirli parametrelere ilişkin komutlar girilerek, verilere uyumlu dijital görüntüler üretilebilmektedir (Särmäkari & Vänskä, 2021). Tasarım probleminin çözümü, tasarımcıların ilham araştırmalarıyla başlamaktadır. Örneğin Midjourney kullanıcısı tasarımcılar, moda tasarım sürecine yaratıcı bir fikir oluşturmakla başlar ve metinsel istemler (prompts) oluşturarak veya resim/desen yükleyerek devam eder, bu fikirler çerçevesinde yapılan istemlerle yapay zeka moda tasarım görüntüleri oluşturur. Tasarımcılar oluşturulan görüntüyü değerlendirir veya yeni fikirlerle tasarım araştırmaları yapmaya devam eder ya da tasarımları detaylandırarak tasarım sürecini tamamlar (Zhang & Liu, 2024). Bu gibi uygulamalarda, oluşturulan tasarımlar üzerinde yeni komutlarla iyileştirmeler yapılabilir. Bu noktada kullanıcı tasarım hakkında doğru komutları verebilecek düzeyde ürünün teknik kavram bilgisine sahip olmalıdır. Örneğin bir giysi tasarlanmak istendiğinde giysiye ait stil, alt stiller, teknik detaylar bilinmeli ve doğru anahtar kelimelerle yapay zeka uygulaması yönlendirilmelidir.

Şekil 1. Moda Stilleri (Yazar tarafından derlenmiştir).

Midjourney, tasarım eskizlerini ve konseptlerini hızla oluşturarak ilk fikirlerden tasarımın hayata geçirilmesine kadar geçen süreyi hızlandıran bir araç olarak kabul edilmektedir. Ancak, bu araçların sunduğu olanakların etkin biçimde değerlendirilebilmesi için, tasarımcıların hem teknik, hem de eleştirel düşünme becerilerine sahip olmaları gerekmektedir. Yapılan araştırmalarda Midjourney'in etkin kullanıldığında özellikle tasarımın erken aşamalarında ve konsept geliştirme sırasında tasarım verimliliğini önemli ölçüde artırdığı belirtilmektedir (Pan vd., 2024).

YÖNTEM

Bu uygulama çalışmasında, tasarım amaçlı kullanılan bir yapay zeka aracı olarak Midjourney'in 200 kredili 10 dolar aylık ücreti olan temel planı kullanılmıştır. Midjourney gibi yapay zeka uygulamaları; metinden görsel üretilmesine imkan vererek tasarıma yeni bir bakış açısı getirmiştir (Çeber, 2024). 2022 yılında David Holz liderliğindeki bağımsız bir araştırma laboratuvarı tarafından kurulan Midjourney, görüntü üretmek üzere eğitilmiş bir yapay zeka aracıdır (Zhang & Liu, 2024). Ayrıca sanat ve tasarım alanında tercih edilen bu yapay zeka aracı, çok sayıda kullanıcının sanat panosundan öğrenerek beklentilere yakın tasarımlar üretebilmektedir (Hanna, 2023). Buna benzer araçlar ile oluşturulan tasarımlar üretimde kullanılabilir veya yaratıcılık ve özgün değer beklentisi yüksek olan tekstil ve moda tasarımı gibi alanlarda tasarım sürecinin iyileştirilmesine katkı sunabilmektedir (Runco & Jaeger, 2012).

Tasarım sürecinde Midjourney gibi yapay zeka araçlarından temel olarak üç farklı şekilde yararlanmak mümkündür. Birincisi ve en basit kullanım biçimi, yapay zeka uygulamasının sahip olduğu ve eğitildiği görsel kütüphanesinden metinsel yönlendirmelere göre tasarım yapmaktır. Örneğin “Osmanlı dönemi geleneksel kadın sultan giysileri tasarla” komutu yazdığımızda, yapay zeka aracı Midjourney aşağıdaki görsel benzeri tasarımları yaklaşık 10-15 saniye içinde sunmuştur.

Görsel 1: Midjourney: “Osmanlı dönemi geleneksel kadın sultan giysileri” istemli tasarımlar

Tasarımlar incelendiğinde yapay zeka aracının görsel kütüphanesinin oldukça geniş olduğu ve geleneksel giysiler konusundaki problemlere çözümler sunabildiği görülmektedir. Bu tasarımlara ilişkin; renk, model detaylarında düzeltme istenirse, beklentiye uygun yeni istem (prompt girişi) yapılarak istenilen tasarıma ulaşana kadar düzenleme yapılabilmektedir. Örneğin “1 numaralı tasarım görseli” referans verilerek, “resimde görülen geleneksel Osmanlı dönemi kadın sultan kıyafetlerinin renkleri Türk kırmızısı olsun, daha çok işleme ekle ve kaftanları üç etek olarak değiştir” komutu verdiğimizde Midjourney aşağıdaki 4’lü tasarım gruplarını ön izlemeye sunmuştur.

Görsel 2: Midjourney: “Osmanlı dönemi geleneksel kadın sultan giysileri” istemli tasarımlara düzeltme istemi sonuçları.

Midjourney tarafından üretilen bu tasarımların, üretim için gerekli verileri sağladıkları görülmektedir. Tasarımlarda, renk, desen, kumaş seçimi ve modellere ilişkin teknik detaylar dijital tasarımlar üzerinde kolayca tanımlanabilmektedir. Bununla birlikte bu geleneksel giysi tasarımları, kültürel mirasın korunması bağlamında işlevsellik, etkileycilik ve estetik hususları kapsayan tasarım kriterlerini karşılamaktadır. Ancak teknik doğruluk ve üretime yönelik detaylar gerektiren sonraki aşamalarda ise, Adobe Illustrator, Clo3D, Rhino gibi profesyonel tasarım yazılımlarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Midjourney kullanarak moda tasarımında istenen görüntü sonuçlarını elde etmek için net ve ayrıntılı metinsel veriler oluşturmak önemlidir. Prompt yazarlığı konusundaki deneyim ve uzmanlık, tasarım sürecinde başarılı tasarımlar üretmede gereklidir. Midjourney’in hızlı ve kaliteli dijital görüntüler üretme yeteneği, tasarımcıların her stilde farklı tasarım denemeleri yapmalarını sağlayarak karar süreçlerini kolaylaştırmaktadır.

Midjourney ile tasarım yapmanın ikinci yolu, referans bir giysi fotoğrafı eklemek ve metinsel yönlendirmelerle giysinin orijinalini ya da farklı versiyonlarını tasarlamaktır. Bu araştırmada, bu uygulama için Kırıkkale iline ait 1850 yıllarına tarihlenen geleneksel gelinlik (Kırıkkale Halk Eğitim Merkezi) yapay zeka tasarım sürecinde referans görsel olarak kullanılmıştır.

Nitekim geleneksel motiflerin dijital ortamda yeniden tasarlanması, bu sanat dalının hem kültürel anlamını hem de estetik potansiyelini genişletmektedir. Kültürümüzün önemli bir parçası olan gelinlikler yüzyıllardır süregelen düğün geleneğinin bir parçasıdır. Osmanlı döneminden Cumhuriyetin ilk yıllarına kadar farklı bölgelerde yaygın olarak giyilen altın ve gümüş işlemelerle süslenen üç etekler de gelinlerin sosyal statüsünü yansıtan özel bir kıyafet türüdür. 19. yüzyılın ortalarında Avrupa’da yaygınlaşan beyaz gelinlik modası, Cumhuriyet döneminde ülkemizde de popülerlik kazanmaya başlamıştır. Modernizmin eski olan her şeyi reddetmesi, geleneksel gelinliklerin ve diğer bütün geleneksel sanatların kullanım alanını daraltmıştır.

On dokuzuncu yüzyılın son dönemlerine tarihlenen eski ve yıpranmış ve bozulmaya yüz tutmuş olan bu geleneksel gelinlik görseli Midjourney’e yüklenmiş ve “bu elbiseyi 1’e 1 hassasiyetle onar”, “bu elbiseyi desenlerine dikkat ederek onar ve yeniden tasarla”, “tasarımlarda çizgi örüntüsüne dikkat et”, “yaka detayına dikkat et”, “beldeki kemer altın rengi ve kemerin önünde birbirine bakan ay içinde yıldız var dikkat et” gibi istemler yapılarak aşağıdaki tasarımlara ulaşılmıştır.

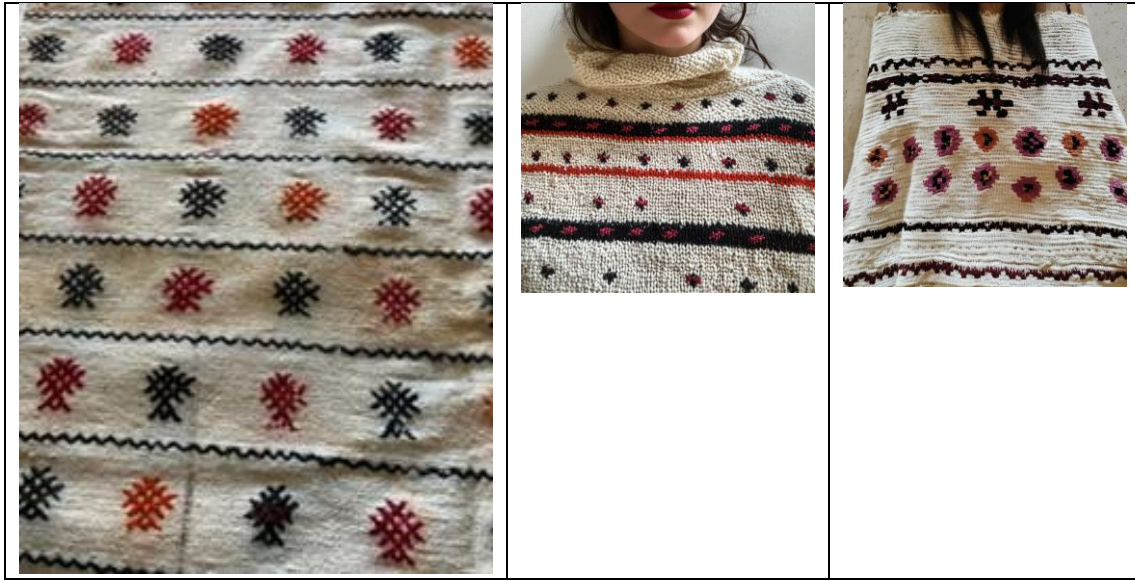
Görsel 3: Referans verilen giysi

Görsel 4: Midjourney tasarımlar

Referans verilen gelinlik oldukça yıpranmış olmasına rağmen yapay zeka tarafından tasarlanan giysilerin desenlerinin orijinaline yakın olduğu ve renklerin orijinal giysiyle uyumlu olduğu gözlenmiştir. Midjourney bu uygulamada basit metinsel verilerle yönlendirilmiştir ve beklenen sonuçlara yakın tasarımlar elde edilmiştir. Elde edilen bu sonuç Midjourney'in mantıksal analiz yeteneğinin gücü hakkında fikir vermektedir. Basitten karmaşığa tüm metinsel verileri analiz ederek tasarımcının beklentisini karşılayabilecek dört ayrı tasarım yapan uygulama, insan benzeri mantıksal analiz yeteneğini bu tasarımlarla göstermektedir. Metinsel veriler ne kadar detaylı ve ayrıntılı ise oluşturulan tasarımlardaki beklentiye uygunluk düzeyi o kadar yüksektir. Bununla birlikte kullanıcı panolarından da öğrenen bu araç çalışma kapsamında yüklenen giysileri kütüphanesine işlenmiştir ve tasarım problemlerinin çözümünde kaynak olarak bu giysiden de faydalanabilecektir.

Midjourney ile tasarım yapmanın üçüncü yolu ise geleneksel bir desenin referans olarak eklenmesi ve metinsel veriler girilerek yeni tasarımların oluşturulmasının sağlanmasıdır. Bu uygulamada Kırıkkale ili Keskin ilçesi, Çalış köyünde dokunan 80 yıllık olduğu belirtilen kilim (Güven, Mahmut, 2025) desenleri kullanılmıştır. Kilim deseni Midjourney'e referans görsel olarak yüklenmiş “desene uygun yeni tasarımlar yap” komutu verilmiş ve aşağıdaki tasarımlar yapay zeka aracı tarafından ön izlemeye sunulmuştur.

Görsel 5: Referans verilen desen.

Görsel 6: Midjourney tasarımlar

Geleneksel el sanatları, kültürel kimliğin taşıyıcısı ve estetik anlatımın zengin örnekleri olarak, çağdaş tasarım disiplinleri açısından da önemli bir ilham kaynağı oluşturmaktadır. Pamuk dokuma olan ve üzerinde Cicim tekniğiyle işlenmiş hayat ağacı deseni bulunan kilim görseliyle ilgili Midjourney deseni, renk, doku analizleri yapmış ve dokuya uygun örme ve dokuma kazak ve heybe gibi tasarımlar üretmiştir. Midjourney'in doku analizinde de başarılı olduğu düşünülmektedir, ancak kilim üzerinde yer alan ve geleneksel Türk dokuma kültüründe önemli bir sembol olan "hayat ağacı" motifi, yapay zekâ tarafından özgün bağlamı içinde yorumlanamamış; bunun yerine desen, geometrik bir kompozisyon olarak algılanmış ve stilize edilerek tekrar edilmiştir. Söz konusu motifin, kültürel ve sembolik anlamı göz ardı edilerek yalnızca biçimsel bir desen olarak yeniden üretilmesinin, geleneksel motiflerin kavramsal ve kültürel bütünlüğüne zarar verebileceği değerlendirilmektedir. Kültürel miras temalı tasarımlarda sembolik anlam kaybı yaşanmaması için tasarımcıların analizine ve müdahalesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu sebeple Midjourney'e desen özelliklerini yeniden düzenleme istemi yapılmış ve "bu fotoğrafta anadolu kilim dokuması bulunmaktadır üzerindeki desen hayat ağacı desendir, ağaç deseninde kullanılan renkler yeşil ve turuncudur bu bilgilere sadık kalarak retro bir kilim tasarla" istemi sonrası aşağıdaki tasarımlar ön izleme ekranına yansımıştır.

Görsel 7: Hayat ağacı deseni düzeltme istemli tasarımlar.

Düzeltilme istemi ne kadar detaylı ise beklenen tasarımlara ulaşmak aynı oranda daha kolaydır. Midjourney isteme bağlı olarak, hayat ağacı desenini stilize ederek başka versiyonlarda yeniden düzenlemiştir.

SONUÇ

Yapılan tasarım uygulamaları Midjourney'in tasarımcıların ihtiyaçlarını karşılayabilecek düzeyde tasarımların geliştirilmesinde işlevsel bir araç olarak başarıyla kullanılabildiğini ortaya koymaktadır. Bir yapay zeka uygulaması olarak Midjourney'in özellikle yaratıcı sürecin başlangıç aşamalarında değerli bir katkı sunduğu görülmektedir. Alternatif konseptlerin hızlı biçimde üretilebilmesi, farklı tasarım senaryolarının karşılaştırılabilir hale getirilmesi ve görsel düşünmenin teşvik edilmesi açısından bu tür yapay zekâ destekli araçların potansiyeli oldukça yüksektir.

Ancak uygulamanın bazı teknik ve yapısal sınırlılıkları da bulunmaktadır. Özellikle metin tabanlı istemler (prompts) yoluyla yönlendirilen üretim sürecinde, kullanıcıların verdiği detaylı ve açık talimatlara rağmen istenilen çıktılara her zaman ulaşmak mümkün olmamaktadır. Örneğin yapılan uygulamalarda metinsel istemlerde defalarca “giysinin arka görünümünü göster” biçiminde net ifadelerle yapılan yönlendirmelere rağmen, sistemin büyük ölçüde ön görünüme odaklandığı ve yalnızca sınırlı sayıda arka görünüm sunduğu gözlemlenmiştir. On farklı istemden yalnızca birinde arka görünümün sunulması, bu alandaki yetersizliği açıkça ortaya koymaktadır. Midjourney'in bir diğer sınırlılığı ise düzenleme ve varyasyon oluşturma süreçlerinde tutarlılığı sağlayamamasıdır. Tasarıma yönelik yapılan düzeltme talepleri sonrasında sistemin ürettiği yeni tasarımlar, orijinal tasarımla biçim, detay ve stil açısından belirgin farklılıklar içerebilmektedir. Bu durum, tasarım sürecinde süreklilik ve görsel bütünlük sağlanmasını güçleştirmektedir.

Bu araştırmada yapılan denemeler, giysi tasarım sürecinde Midjourney teknolojisinin uygulanmasının tasarım verimliliğini ve inovasyonu önemli ölçüde artırdığını ortaya koymaktadır. Geleneksel yöntemlere kıyasla tasarım eskizlerinin oluşturulmasını otomatikleştiren Midjourney, tasarımcıların ilham toplama ve ilk program geliştirme için harcadıkları zamanı azaltarak tasarım fikirlerini derinleştirmeye daha fazla odaklanmalarını sağlamaktadır.

Her ne kadar Midjourney, geniş bir kullanıcı kitlesine hitap ederek farklı disiplinlerden bireylerin tasarım üretmesine olanak sağlasa da, bu durum ortaya çıkan tasarımların profesyonel bağlamda yeterli olduğu anlamına gelmemektedir. Üretilen tasarımların estetik ve işlevsel açıdan değerlendirilmesi, teknik çizimlere dönüştürülmesi, kalıp çıkarılması, uygun malzeme seçiminin yapılması ve üretime hazırlanması gibi aşamalarda, uzman tasarımcılara ihtiyaç duyulabileceği düşünülmektedir. Bu sebeple yapay zekâ, tasarım sürecinde tamamlayıcı bir araç rolü üstlenmekte; tasarımın nihai karar vericisi olarak değerlendirilmemektedir.

Genel olarak geleneksel giysiler için yapay zekâ teknolojilerinin kullanımı, tasarım ve üretim süreçlerine yenilikçi bir boyut kazandırmıştır. Yapay zekâ destekli tasarım araçları, geleneksel motifleri analiz ederek, farklı kombinasyonlar ve çağdaştırılmış tasarımlar sunmaktadır. Böylece, geleneksel desenler yalnızca fiziksel materyaller üzerinde değil, dijital platformlarda da varlığını sürdürebilmektedir. Bu süreç, hem geleneksel sanatların dijitalleşme yoluyla daha geniş bir kitleye ulaşmasını hem de bu sanatın küresel bir görünürlük kazanmasını sağlayabilecektir.

KAYNAKÇA

- Bahaa Eldin, R. M., & Hammad, A. A. (2020). Marketing Egyptian crafts villages for preserving the cultural heritage. *International Journal of Heritage, Tourism and Hospitality*, 14(3 (Special Issue)), 251-269.
- Boltanski, L., & Esquerre, A. (2020). *Enrichment: A critique of commodities*. John Wiley & Sons.
- Bozzola, M., & De Giorgi, C. (2016). Design and craftsmanship for cultural heritage: The ‘materialmente’ project—an experience from Italy. *The Design Journal*, 19(2), 205-219.
- Chang, T. Y., Chen, K. H., & Hunag, K. L. (2011). Developing cultural products to promote local culture: A marketing design for the former Tainan State Magistrate Residence. *Design Ed Asia conference*. Hong Kong.
- Çeber, B. (2024). Reklam ajanslarında yapay zekâ kullanımı: Sektör profesyonellerinin ChatGPT ve Midjourney deneyimlerine yönelik bir araştırma. *Erciyes İletişim Dergisi*, 11(2), 583-606.
- Hammou, I., Aboudou, S., & Makloul, Y. (2020). Social media and intangible cultural heritage for digital marketing communication: Xase of marrakech crafts. *Marketing and Management of Innovations*, 1, 121-127.
- Hanna, Dena (2023). The use of artificial intelligence art generator “Midjourney” in artistic and advertising creativity. *Journal of Design Sciences and Applied Arts* 4(2):42-58.
- Hausmann, A. (2007). Cultural tourism: Marketing challenges and opportunities for German cultural heritage. *International Journal of Heritage Studies*, 13(2), 170-184.

Huang, W., Xiang, H., Liang, W., Li, X., Lai, G., & Lin, Y. (2018, December). The design of visual communication for intangible cultural heritage in product form. 2nd International Conference on Education Innovation and Social Science (294-298). Atlantis Press.

Jurėnienė, V., & Radzevičius, M. (2014). Cultural heritage marketing. *International Journal of Liberal Arts and Social Science*, 2(4), 16-26.

Karmowska, J. (2002). Cultural heritage as an element of marketing strategy in European historic cities. *Cultural Heritage Research, Workshop 1*, 139-141.

Kaynak kişi, Halk Eğitim Merkezi, Müdür, Ahmet Süreyya Kılıç, Nisan 2025.

Kaynak kişi, Mahmut Güven, Nisan 2025.

Kolar, T., & Zabkar, V. (2010). A consumer-based model of authenticity: An oxymoron or the foundation of cultural heritage marketing?. *Tourism Management*, 31(5), 652-664.

Maags, C. (2021). Common, luxury, and fake commodities: Intangible cultural heritage markets in China. *China Perspectives*, (2021/3), 7-17. 7-8.

Midjourney AI.

Moalosi, R., Popovic, V., & Hickling-Hudson, A. (2010). Culture-orientated product design. *International Journal of Technology and Design Education*, 20(2), 175-190.

Palmsköld, A., Rosenqvist, J., & Almevik, G. (2016) (eds). *Crafting cultural heritage*. University of Gothenburg, Department of Conservation.

Pan S., Yanhong Ma, Y., & Chen, Z. (). A Study of Midjourney-based Artificial Intelligence in Clothing Design Innovation. *Proceedings of the 2024 9th International Conference on Social Sciences and Economic Development (ICSSSED 2024)*, *Advances in Economics, Business and Management Research* 289, https://doi.org/10.2991/978-94-6463-459-4_78

Pryshchenko, S. V. (2021). Cultural heritage of a poster: communicative and creative experience. *Creativity Studies*, 14(1), 18-33.

Qin, Q. (2023). Research on the design of cultural and creative products based on Lingnan intangible cultural heritage in the age of artificial intelligence. *Applied Mathematics and Nonlinear Sciences*, 9(1), 1—17.

Rialti, R., Zollo, L., Ciappei, C., & Laudano, M. (2016, July). Digital cultural heritage marketing: The role of digital technologies in cultural heritage valorization. 2016 Global Marketing Conference, Hong Kong 1062-1063.

Runco, M. A., & Jaeger, G. J. (2012). The standard definition of creativity. *Creativity Research Journal*, 24(1), 92-96.

Särmäkari, N., & Vänskä, A. (2021). ‘Just hit a button!’ – fashion 4.0 designers as cyborgs, experimenting and designing with generative algorithms. *International Journal of Fashion Design, Technology and Education*, 15(2), 211–220.

Setlhatlhanyo, K. N., Marope, O., Moalosi, R., & Sealetsa, O. J. (2018). Developing creative product designs inspired by ethnic cultural heritage: A case study of design students at the University of Botswana. *FormAkademisk*, 11(6), 1-13.

Sun, Y., & Liu, X. (2022). How design technology improves the sustainability of intangible cultural heritage products: a practical study on bamboo basketry craft. *Sustainability*, 14(19), 12058.

Xie, J. (2022). Innovative design of artificial intelligence in intangible cultural heritage. *Scientific Programming*, 2022, 1-8.

Yang, L. (2018, December). Research on product design of intangible cultural heritage from an emotional viewpoint: A case study based on Chinese shadow puppet. 2018 11th International Symposium on Computational Intelligence and Design (1), 275-279, IEEE.

Yang, Y., Shafi, M., Song, X., & Yang, R. (2018). Preservation of cultural heritage embodied in traditional crafts in the developing countries. A case study of Pakistani handicraft industry. *Sustainability*, 10(5), 1336.

Zbuche, A. (2014). Territorial marketing based on cultural heritage. *Management and Marketing*, 12(2), 135-151.

Zhang, M., Guo, X., Guo, X., & Jolibert, A. (2023). Consumer purchase intention of intangible cultural heritage products (ICHP): effects of cultural identity, consumer knowledge and manufacture type. *Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics*, 35(3), 726-744.

Zhang, Y., & Liu, C. (2024). Unlocking the potential of artificial intelligence in fashion design and e-commerce applications: The case of Midjourney. *Journal of Theoretical and Applied Electronic Commerce Research*, 19(1), 654-670.